

Minister Taavi Aas
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Meie: 27.10.2021 nr 7-12/21-0189-269-1
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: info@mkm.ee, info@just.ee, info@elering.ee,

Ettepanek taastuenergia toetuste ülevaatamiseks

Austatud härra Aas

Eestis ja ühtlasi ka Euroopas on elektri hind tõusnud 2021. aasta teises pooles hüppeliselt. Hinnatõusu on peamiselt mõjutanud maagaasi hinna tõus, lisaks ka muud tegurid nagu tarbimise tõus (mõjutatud majanduse elavnemisest), CO₂ kvoodi hind, kivisöe hind, madal taastuenergia tootmise tase jt. tegurid¹. Tänavune elektri börsihind on võrreldes 2020. aastaga tõusnud 102%². Elektri keskmine börsihind on olnud käesoleva aasta juulikuus 83,78 €/MWh, augustikuus 87,03 €/MWh ja septembrikuus 122,40 €/MWh. Võrdluseks, et 2020. aastal tervikuna oli elektri keskmine börsihind vaid 33,69 €/MWh, millest järeldub, et võrreldes käesoleva aasta septembrikuuga on hinnatõus olnud aasta jooksul erakordselt suur. Ka viimased prognoosid näitavad, et elektri hind jääb kõrgele tasemele kuni 2022. aasta kevadeni ning vastavalt EL Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet ACER¹-i prognoosile oleme jõudmas pigem kõrgema elektri hinna ajastusse.

Elektri kogumaksumus (enne järsku elektri hinna tõusu) kodutarbijale moodustus ~30% elektrienergiast (aluseks on vabal turul kujunev hind nõudluse ja pakkumise tulemusena ning mille hinda ei reguleerita), ~43% võrguteenusel (reguleeritakse Konkurentsiameti poolt), ~1% elektriaktsiisist (riiklikult reguleeritud), ~17% käibemaksust (riiklikult reguleeritud) ja ~9% **taastuenergia tasust** (riiklikult reguleeritud). Eestis tuleb taastuenergia toetus tarbijatelt, kes maksavad igas kuus elektri võrguteenuse eest, millele lisandub vastavalt tarbitud elektri kogusele taastuenergia tasu. Seega tarbija maksab suurema tarbimise puhul ka rohkem taastuenergia tasu.

2021. aasta veebruarikuus avaldatud analüüsis³ leidsime, et taastuenergia tootmiseks

¹ https://documents.acer.europa.eu/en/The_agency/Organisation/Documents/Energy%20Prices_Final.pdf

² Arvutustes on aluseks võetud 2020. aasta keskmine börsihind 33,69 €/MWh ja 2021. aasta jaanuarikuu kuni septembrikuu keskmine börsihind 68,13 €/MWh.

³ Konkurentsiameti analüüs taastuenergia toetuste kohta on leitav siit: https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/konkurentsiameti_hinnang_taastuenergia_toetuste_kohta_0.pdf

kasutatav tehnoloogia on odavnenud ning on suurenenud taastuenergia tootmismahud. Taastuenergia toomise mahu kasvust tingituna on tarbijate maksukoormus alates 2007. aastast, võrreldes 2020. aastaga, suurenenud kaheksa korda. Tarbijad tasusid aastatel 2007 kuni 2020 taastuenergia toetusteks 827,9 mln eurot. Prognooside kohaselt võib perioodi 2007 kuni 2030 (ehk 23 aastat) tarbija poolt tasutava taastuenergia toetuse kogumaksumuseks kujuneda kuni **1,5 miljardit eurot**. Arvestades taastuenergia tehnoloogia maksumuse muutust ja taastuenergia tootmise mahu suurenemist, võib olemasolev taastuenergia toetuse suurus tähendada põhjendamatult suurt maksukoormust tarbijale. Leidsime, et tuleb üle minna turupõhisele lahendusele ja järk-järgult kaotada taastuenergia toetused.

Investeeringisotsuste tegemisel taastuenergia tootmisesse on üheks kõige olulisemaks teguriks saadav võimalik tulu. Toetust saavate tootjate tulu koosneb kahest elemendist elektri hinnast ja makstavast toetusest. Makstav toetus ehk riigiabi antakse turutõrke kõrvaldamiseks kindlaks määratud perioodil ja ulatuses, mis on vajalik Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõigetes 2 ja 3 nimetatud eesmärgi saavutamiseks. Riigiabi peab olema ergutava mõjuga⁴. Seega, kui elektrienergia börsihind on piisavalt kõrge, võib puududa ka vajadus taastuenergia toetusmeetme järele.

Taastuenergia tootmisse tehtud investeeringisotsused on lähtunud otsuse tegemise hetkel kehtinud elektri börsihinnast ning võimalikust taastuenergia toetusest. Pole põhjust eeldada, et omaaegsetes äriplaanides arvestati elektri hinna olulise tõusuga. Amet arvutas välja viimase 10. aasta (2010. aasta kuni 2020. aasta) keskmise elektrienergia börsihinna reaalses väärtustes, milleks kujunes 42,7 €/MWh. Seega oleks ka põhjendatud viia toetuse määr vastavusse elektrienergia börsihinnaga.

Võrreldes 2020-nda aastaga on 2021. aastal elektrienergia hind kasvanud 102% ning seetõttu on võimalik, et taastuenergia toetuse suurus ei ole enam kooskõlas kunagise toetuse andmise eesmärgiga. Käesoleval ajal taastuenergia tootmiseks toetuse maksmine ei pruugi olla selline riigiabi mis on ergutav ning vajalik turutõrke kõrvaldamiseks. Täna hetkel kindlustab elektrienergia börsihind taastuenergia tootjatele piisava tulu.

Eeltoodust tulenevalt, soovib amet Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil üle vaadata kehtivad taastuenergia toetuse määramise tingimused ja suurused ning viia need seosesse elektrienergia börsihinnaga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Märt Ots
peadirektor

Lisatud perioodi 2010. aasta kuni 2020. aasta Eesti hinnapiirkonna keskmise elektri börsihinna arvutus.

⁴ KonkS § 30 lg 2 <https://www.riigiteataja.ee/akt/782641?leiaKehtiv#para30>